

BURKINA ★ KONTAKT

1 : 2023 / En tidskrift om Burkina Faso från föreningen ASSAMBUS

TEMA:

VART ÄR BURKINA FASO PÅ VÄG?

I DETTA NUMMER:

KRIG I ORD OCH HANDLING **VDP - INITIATIVET: ETT TVEEGGAT SVÄRD I KAMPEN MOT JIHADISTERNA**
AMBASSADÖR I EN FÖRÄNDERLIG TID **OM HANDLINGSKRAFTIGA KVINNOR I TERRORISMENS SKUGGA**
AFRORYTMIX - EN MUSIKALISK RESA **FULL SVING PÅ INNEBANDYN**

#1 : 2023

I detta nummer kan du läsa om ...

4

Översvämning i Panzani. Från texten Krig i ord och handling.

8

VDP - volontärer som vill försvara sitt Burkina mot terrorism är på träning.

18

Det nya panafrikanska och svenska bandet Afrorytmix är på väg att spela in en skiva.

★ Redaktion

Ansvarig utgivare: Roland Göransson

Redaktör: Karolina Jeppson
karolina.jeppson@gmail.com

Redaktionsråd:
Sten Hagberg, sten.hagberg@antro.uu.se
Justin Yarga, jus.yarga@gmail.com

Grafisk form: Rickard Hansson
areage@gmail.com

Tryck: www.exakta.se

Omslag:
Liv och rörelse vid ett vägskäl i Dori. Här är avtagsvägen till Niamey, Nigers huvudstad. I bakgrunden syns en kvartersmoské.
Foto: Sten Hagberg.

★ Föreningen ASSAMBUS

BurkinaKontakt ges ut av
Vänskapsföreningen Burkina Faso-Sverige
Association d'Amitié Burkina Faso-Suède (ASSAMBUS)

ASSAMBUS bildades 1986 och har idag 120 medlemmar. Den har systerföreningar i Danmark, Norge och Burkina Faso. En lokalförening finns i Stockholm. Föreningens mål är att sprida kännedom om Burkina Faso i Sverige och verka för ett ökat utbyte mellan de båda länderna.

Medlemsmöten med inbjudna gäster anordnas regelbundet.

Ordförande: Ousmane Daogo Zoungrana

Lokalföreningar:
Burkinas vänner i Stockholm, bibiopot@yahoo.se

Läs mer på hemsidan: www.assambus.se

- 3 Redaktionens har ordet.
- 4 Krig i ord och handling
- 8 VDP-initiativet: Ett tveeggat svärd i kampen mot jihadisterna
- 11 Ambassadör i en föränderlig tid
- 14 Notiser och In memoriam
- 15 Nytt Rotary-projekt för skolflickor i Bobo-Dioulasso
- 16 Legenden om Yennenga - färgstark bilderbok för barn på svenska
- 18 Afrorytmix – en musikalisk resa
- 21 Om handlingskraftiga kvinnor i terrorismens skugga
- 24 Jubileumworkshop i Ouagadougou
- 26 Många kontakter har skapats under åren
- Eva Traoré Dahlberg om Burkina Faso-dagen på Öland
- 27 Rapport från ASSAMBUS årsmöte 2023
- 28 "Det är full sving på innebandyn!"
- 32 Nystart för Västafrikakammaren Swacc

Redaktionen har ordet:

Karolina Jeppson, Justin Yarga och Sten Hagberg.

KÄRA BURKINA-VÄNNER!

"För att få en inblick i vad som pågår i Sahel, behövs ofta nyhetsbevakning i andra kanaler än de svenska. I detta nummer försöker vi ge bilder av vart Burkina Faso är på väg från olika perspektiv."

I skrivande stund har sensommaren svept in med en känsla av nystart i luften. Det är hösttermin och nya möjligheter öppnar sig. Det är även känslan med årets BurkinaKontakt - men allt sker naturligtvis i skuggan av den humanitära kris som många burkinier och Sahel-bor genomgår. Idag har hundratusentals människor tvingats lämna sina hem, skolor har stängts, livsmedel saknas och livet har förändrats markant. Hur kan en känsla av möjligheter finnas i allt detta? Årets nummer har temat "Vart är Burkina Faso på väg?"

För att få en inblick i vad som pågår i Sahel, behövs ofta nyhetsbevakning i andra kanaler än de svenska. I detta nummer försöker vi ge bilder av vart Burkina Faso är på väg från olika perspektiv. Politiskt - vad sker just nu efter förra årets två militärkupper? Hur kan vi förstå vad som sker i Sahel-regionen där många motsätter sig Frankrikes och västländers inblandning? Forskare Sten Hagberg och journalist Justin Yarga analyserar läget från lite olika håll. Bland annat genom den folkliga mobiliseringen - i form av ett förstärkt hemvärn som kallas VDP, som kan översättas till "Volontärer för fosterlandet". Sådana initiativ må innebära mobilisering, men även stora risker, såsom att det sociala kirket mellan olika folkgrupper fräts sönder... Från biståndshåll och diplomati berättar Sveriges nya ambassadör i Burkina Faso, Maria Sargren, om arbetet i en tid då förutsättningarna förändras både i Burkina men också i den svenska utrikespolitiken genom vårt eget regeringsskifte.

Även skönlitteraturen speglar vad som sker. Till exempel livet för unga som vill lämna Sahel för Europa. Författaren och professorn i mänskliga rättigheter, Monique Ilboudo, berättar om detta och skildrar även kvinnors liv under terrorhot. Hon betonar hur kvinnor tar saken i egna händer genom att organisera sig. Här hemma har bilderboken Yennenga kommit ut, skriven utifrån legenden om krigarprinsessan Yennenga, som Stina Berge - från organisationen Yennenga Progress - har skrivit tillsammans med en illustratör.

Utbyten och samarbeten växer fram inom både kultur och föreningsliv i våra länder. De många positiva krafter som finns i det västafrikanska och burkinska samhället är viktiga att belysa. Sommar och höst bjuder på flera sådana tillfällen. Det är tid för nystart.

Vi önskar en god läsning och hoppfull höst.

Redaktionen genom Karolina Jeppson

BURKINA FASO

– KRIG I ORD OCH HANDLING

Internflyktingar Pazani i utkanten av Ouagadougou i samband med en studie i augusti 2021. Det är överlevnad som gäller. En del säljer grus, andra odlar lite majs, men orosmolnen hänger tungt över människorna. Foton: Sten Hagberg

ANALYS. Vart är Burkina Faso på väg? Hur ser medborgarna på utvecklingen och sin hotade säkerhet, och på vilket sätt välkomnas Ryssland för samarbete? Sten Hagberg nystar i dessa frågor genom studier från medborgarperspektiv i tretton burkinska kommuner.

Under de senaste tio åren har säkerhetsfrågan blivit allt mer central i Burkina Faso, särskilt efter Compaorés fall i oktober 2014. Vissa röster menade då att Burkina Faso inte längre kunde vara en fredlig fristad i ett i övrigt turbulent Västafrika samtidigt som de flesta var medvetna om att Compaoré faktiskt härbärgerat kuppmakare och terrorister i Ouagadougou, som exem-

pelvis den maliske terroristledaren Iyad Ag Ghaly. Under 2018-2019 genomförde vi en studie av Säkerhet underifrån i 13 burkinska kommuner spridda över hela landet. Boken *Sécurité par le bas* (Hagberg et al. 2019) gavs ut på franska 2019 och på engelska *Security from below in Burkina Faso* med uppdaterad epilög 2023 (Hagberg et al. 2023). I den här texten sammanfattar jag de stora säkerhetsutmaningar som burkinierna står inför och måste i praktiken hantera varje dag. Nu är det krig i ord och handling som dominerar samhällsdebatten. Men det finns också frågor som knappast alls diskuteras i medierna, som jag tror är grundläggande för Burkina Faso på lite längre sikt.

TVÅ KUPPER PÅ ÅTTA MÅNADER

Många burkinska byar är idag otillgängliga för omvärlden, eftersom olika terroristgrupper kontrollerar stora delar av landet. Närmare 40 procent av landet uppskattas vara utom statens kontroll och två miljoner burkinier är flyktingar i sitt eget land.

Internflyktingarna har ofta flytt landsbygden och bor numera i och omkring de större städerna.

I spåren av detta har demokratin haft bakslag. Under 2022 genomfördes två militärkupper. *Mouvement Patriotique pour le Sauvegarde et la Restauration* (MPSR) under ledning av överstelöjtnant Paul-Henri Sandaogo Damiba tog makten i en kupp den 24 januari som avsatte den demokratiskt valde Roch Marc Christian Kaboré. Och den 30 september 2022 avsattes Damiba i en andra kupp under ledning av kapten Ibrahim Traoré i det som numera kallas MPSR2. När Kaboré störtades i januari 2022 fanns inget egentligt stöd till den avsatte presidenten. Damiba fick visst folkligt stöd, men mest var det en avvaktande attityd (se min artikel i *BurkinaKontakt* 1/2022). Skälet var att besvikelsen var stor på Kaborés styre. Det hade varken lyckats hantera säkerhetsproblemen eller förbättra människors livsvillkor. Men när Traoré tog makten i september 2022 möttes han

med jubel och entusiasm, åtminstone i Ouagadougou.

Generellt kan man säga att burkinierna uppfattar "valdemokratin" – dvs. de rutinmässiga val som organiserats och genomförts, men med liten verklig effekt på människors levnadsvillkor – som ett stort misslyckande. Detta gäller även andra fransk-språkiga länder i Västafrika. Och det är därför som ilskan riktas mot Frankrike som, menar man, fortfarande ser de här länderna som sin egen "bakgård". Denna ilska mot Frankrike har inte minst plockats upp av "pan-afrikanisterna" och i förlängningen utnyttjats av olika trollarméer på sociala medier, inte sällan med ryska kopplingar.

DET SOCIALA KITTET FRÄTS SÖNDER

Den legendariska gästfriheten – att få välkomna och härbärgera en gäst/främling som en ära och dygd – är en del av de kulturella värderingar och normer som delas av alla folkgrupper

och lokalsamhällen i Burkina Faso. Men säkerhetskrisen har lett till en stigmatisering av gästen/främlingen som "den andre", som någonsom kommer från annat håll, "långt bortifrån". I det här sammanhanget har särskilt uppfattningarna om folkgruppen fulbe (även kallade fulani, peul) blivit alltmer negativa och stigmatiserande. I Burkina Faso idag ses fulbe-befolkningar alltmer som "de som kommer från fjärran". De ses som terrorister på ett sätt som väcker rädsla för våldsamma konflikter. Visserligen har stereotyperna av "terroristen" förändrats sedan de första attackerna i januari 2016 då angräparna avfärdades som "araber". Men trots att alla idag inser att det finns terrorister i varje större folkgrupp i Burkina Faso är fulbe de som oftast anklagas för terroristsamröre. Låt mig direkt säga det självklara – de allra flesta fulbe har förstås ingenting alls med terroristerna att göra. Men det faktum att fulbe så ofta förknippas med väpnade attacker kan i värsta fall komma att fräta sönder det sociala kittet människor emellan.

I själva verket befinner sig fulbe-befolkningarna mellan terrorister, försvars- och säkerhetsstyrkor och självförsvarsgrupper. Det är en gisslan-situation vilket gör det svårare att rentvå sig från terroristanklagelser enligt logiken "den som inte är med oss är mot oss". Fulbe, vars huvudsakliga verksamhet präglas av pastoralism, betraktas med ökad misstänksamhet i alla regioner och i varje hörn av Burkina Faso. Gamla konflikter väcks till liv; hämnd, uppgörelser, frustrationer, orättvisor och straffrihet bidrar alla till att förvärra säkerhetskrisen.

Ett annat viktigt fenomen som hotar det sociala kittet är "fake news", oftast manipulerade genom olika sociala medieplattformar. Den ymniga cirkulationen av ljud och videor av "fulbe-terrorister" bidrar till stigmatisering av dem. Låt mig berätta om ett exempel av många: År 2019 dödades en lokal religiös ledare av terrorister i Arbinda i norra Burkina Faso. Människor som tillhörde en annan folkgrupp, fulsé-befolkningen, i staden reagerade med repressalier.

Efter regnet är huvudgatan i Pazani svårbrukbar. Foto: Sten Hagberg

En pöbel stormade snart runt för att skipa rättvisa. En gammal fulbe-man som var nära vän med den dödade ledaren blev plötsligt misstänkliggjord och lynchades av pöbeln. ”Inte ens jag själv, som var övertygad om att den gamle mannen inte hade något med det här mordet på ledaren att göra, vågade opponera mig mot folkmassan”, sa en internflykting som återberättade händelsen i samband med en intervju vi gjorde med honom i Ouagadougou i augusti 2021.

SJÄLVFÖRSVARSGRUPPER

Sedan säkerhetskrisen tog fart har självförsvarsgrupper vuxit fram överallt i Burkina Faso. Idag är Dozos – jägarnas traditionella brödraskap – engagerade i kampen mot terrorism. Det finns också Ruggas – sammanslutningar av boskapsägare – som också förvandlats till självförsvarsgrupper. Men den mest omtalade är idag ”Koglweogos”, vars spridning i början av säkerhetskrisen dominerade i landets centrala och norra delar och främst bland mossi-befolkningar. Idag har framför allt Koglweogos i stora stycken förvandlats till det statligt inrättade hemvärdet, *Volontaires pour la défense de la patrie* (VDP). Även om det är lätt att förstå att människor tar saken i egna händer är utvecklingen av VDP djupt problematisk. I praktiken kan man konstatera att väpnade självförsvarsgrupper nu ingår i den burkinska statens försvars- och säkerhetsstyrkor. Om det

vore så att det fanns en regelrätt statlig och militär kontroll av VDP skulle det kunna fungera. Men det gör det dessvärre inte. Därför är risken att VDP förvandlas till milis-grupper uppenbar. I början av januari 2019 anklagades exempelvis Koglweogos för massmord av sina fulbe-grannar. Massakern skulle ha varit ett svar på en attack genomförd av terrorister dagen innan. Vid den attacken dödade en mossi-hövding och sex andra i byn Yirgou. Skälet till massakern var att fulbe-grannarna varit i maskopi med terroristerna. Inget rättsligt efterspel har hittills lett till några resultat.

Det framgår idag att nästan alla terrorister är burkinska medborgare. Framväxten av inhemska terrorister har också påverkat det sociala kittet. Inrättandet av VDP, som antogs 2020 av president Kaboré

modifierades i slutet av 2022 av kapten Ibrahim Traorés regim. I november 2022 lanserade MSPR2-regimen en kampanj för att rekrytera 50 000 VDP. Utfallet blev överväldigande och 90 000 nya rekryter anmälde sig. I praktiken innebär detta att delar av statens våldsmonopol ”outsourcas” till självförsvarsgrupper.

Den massiva rekryteringen av VDP är ett känsligt ämne. Antingen kommer de att vara otillräckligt utbildade för att besegra tungt beväpnade terrorister eller också kommer erkännandet av VDP som en integrerad del av försvarsmakten ge makt och auktoritet till individer som ägnar sig åt olika övergrepp och uppgörelser helt utan hänsyn till rättsstatens principer. Den 30-31 december 2022 attackerade VDP-trupper fulbe-befolkningar i staden Nouna, eftersom

Påminnelse om att corona fortfarande var ett hot i juni 2022. Foto: Sten Hagberg

de misstänktes för att hysa terrorister. Tjugoåtta människor dödade och regeringens enda omedelbara åtgärd var att mana till lugn. Mig veterligt har det inte lett till något gripande eller annat rättsligt efterspel.

INTERNFLYKTINGAR OCH LIVSMEDELSSÄKERHET

Burkina Fasos befolkningar är främst beroende av jordbruk och livsmedelsförsörjning. Nuförtiden beror människors oförmåga att exploatera jordbruksmarker och pastorala områden på ”folket i bushen” som är en eufemism för terrorister. Befolkningsflyttningar fortsätter i regioner som tidigare varit stora spannmålsleverantörer. Livsmedelssäkerheten har minskat drastiskt för landsbygdsbefolkningen. Livsmedelskrisen på grund av klimatvariationer förvärras av säkerhetskrisen. Stigande livsmedelspriser gör det svårt för många hushåll att få tillgång till grundläggande förnödenheter.

Säkerhetssituationen gör att alla indikatorer på mänsklig säkerhet lyser illrött. Politisk instabilitet bidrar till denna komplexitet. Men det vore ett misstag att betrakta denna situation som oåterkallelig. Historiskt sett kan kriser – trots allt det mänskliga lidande som pågår – också få människor att överträffa sig själva. Protesterna som fick Blaise Compaoré på fall i oktober 2014 gav i varje fall människor hopp om att bygga ett ”nytt Burkina Faso”.

Vägskäl i Dori. Här är avtagsvägen till Niamey. Och i bakgrunden syns en kvartersmoslé. Bilden är från juni 2018. Foto: Sten Hagberg.

”MEN DET VORE ETT MISSTAG ATT BETRAKTA DENNA SITUATION SOM OÅTERKALLELIG. HISTORISKT SETT KAN KRISER – TROTS ALLT DET MÄNSKLIGA LIDANDE SOM PÅGÅR – OCKSÅ FÅ MÄNNISKOR ATT ÖVERTRÄFFA SIG SJÄLVA.”

GEOPOLITIK OCH MEDBORGARPERSPEKTIV

Under de senaste åren har den geopolitiska utvecklingen varit dramatisk i Västafrika. Statskuppen i Mali i augusti 2020 som ledde till president Ibrahim Boubacar Keïtas fall, följt av en andra kupp i maj 2021, fick konsekvenser för hela regionen. I september 2021 störtade överste Mamady Doumbouya president Alpha Condé i Guinea. Och 2022 ägde de två (senaste) statskupperna i Burkina Faso rum. Och nu senast, i juli 2023, störtades Nigers president Mohamed Bazoum av sin livvakt.

En underström i dessa militärkupper är en stark antiimperialistisk diskurs, särskilt mot Frankrike. Sedan 2021 är relationerna mellan Malis övergångsregim och Frankrike djupfrysta, trots att Frankrike fram till nyligen var en nära allierad i kampen mot terrorism. På samma sätt avslutade den burkinska regimen fransk militär närvaro i landet i februari 2023, samtidigt som landet upplevde allvarliga säkerhetsutmaningar.

Trots mer än 60 år av formell politisk självständighet motsätter sig de flesta i Burkina Faso och andra fransktalande

västafriskiska länder Frankrikes geopolitiska närvaro. Det så kallade FrançAfrique lever och är imperiet som inte vill dö, som en nyligen publicerad bok formulerar det. Medan många burkinier är djupt oroad över säkerhetskrisen vill man klippa banden med den tidigare kolonialmakten. I skymundan lurar det ryska militära samarbetet med löften om vapen och upprustning.

Min slutsats är att det inte beror på någon djup känsla av samhörighet med Ryssland som gör att den burkinska regimen nu söker efter nya partners. Det beror snarare på det franska militära misslyckandet i Sahel, i termer av försämrad säkerhet, som gjort människor redo att få bort den franska dominansen. Således är den geopolitiska utvecklingen också en del av medborgarnas perspektiv på säkerhetskrisen.

Text & Foto: Sten Hagberg är professor i kulturanthropologi vid Uppsala universitet och honorärkonsul för Burkina Faso i Sverige.

Volontärer som försvarar fosterlandet - deltagare i VDP - på träning. (Foto: facebook.com/BVDP-officiel.)

VDP-INITIATIVET:

ETT TVEEGGAT SVÄRD I KAMPEN MOT JIHADISTERNA

ANALYS. Situationen i Burkina Faso har försämrats under de senaste sju åren. Landets väpnade styrkor har visat sig oförmögna att stoppa terrorattackerna. Det har till följd att militärjuntan uppmanar civila att delta aktivt i kampen mot jihadisterna. Ett alternativ som riskerar ytterligare splittring mellan etniska grupper, skriver Justin Yarga.

De senaste siffrorna visar på mer än tiotusen döda sedan 2016. Burkina Faso har mött den allvarligaste krisen i landets moderna historia. 40 procent av territoriet ligger utanför statens kontroll och nästan två miljoner har flytt attackerna och befinner sig i nödläge.

Denna alarmerande situation har lett till två militärkupper på bara ett år, varje gång med motivet att utkämpa ett riktigt krig mot jihadisterna och återta territoriet. Men under militärens styre exploderade humanitära behov. Mer än två miljoner människor hotas av livsmedelskris, mer än sex tusen

35-åriga kapten Ibrahim Traoré, Burkina Fasos nuvarande övergångspresident.

skolor och hundratals vårdcentraler har stängts, enligt siffror från de olika FN-organ.

Sedan 2021 är det inte längre bara militären som bekämpar jihadisterna. Som ett alternativ och komplement till militära operationer har den styrande militärjuntan i Burkina Faso valt att involvera civilbefolkningen i kampen mot jihadisterna i form av en folklig mobilisering. I slutet av oktober presenterade det nya militärstyret en idé som snabbt implementerades: Att rekrytera civila som frivilligt engagerar sig för att försvara sina lokalområden mot jihadisterna, tillsammans med landets väpnade styrkor. De kallas volontärer för försvar av fosterlandet, *Volontaires pour la Défense de la Patrie* (VDP).

VDP-initiativet togs 2019, när den civile och folkvalde presidenten Roch Marc Christian Kaboré var vid makten. Inför försvarets maktlöshet förespråkade hans regering rekrytering av civila för att försvara och säkra de hotade områdena.

Enligt en lag som antogs i januari 2020 rekryteras volontärer i varje by för att bidra till försvaret och skydd av människor och egendom. Men med jihadismens fortsatta

framfart i hela landet, har det nya militärstyret inlett en storskalig mobilisering, och planerar att integrera 15 000 av de rekryterade volontärerna i stridsförband för att delta direkt i kampen i hela landet. En ny lag antogs i slutet av 2022 och föreskriver att "målet för den nya regeringen är att rekrytera och utbilda 50 000 volontärer".

EN ARMÉ SOM INTE HÅLLER MÅTTET

Det var en illusion att räkna med en underbemannad armé som i sju år drabbats av många förluster och inte kunde täcka hela territoriet. Sedan terrorattackerna började, har det burkinska försvarets oförmåga varit ett faktum. Armén drabbades av en kris. Splittringen inom armén och dess olika förband uppenbarades redan när president Blaise Compaoré störtades i oktober 2014 av ett folkligt uppror. Man hade då sett en uppgörelse mellan olika militära ledare och olika fraktioner av armén och till och med ett försök till statskupp under övergången som följde efter Blaise Compaorés avgång.

Den civila regimen som tillsattes efter 2015 har inte lyckats lösa problemet. När landet drabbades av sina första jihadistiska attacker i januari 2016, återfick armén inte sin enhet och var inte redo. Dessutom kan de två militärkupperna som ägde rum under 2022 tolkas som symptom på krisen och dysfunktioner inom landets väpnade styrkor. Olika reformer har genomförts under senare år för att omorganisera armén och göra den mer effektiv men utan påtagliga resultat. Den har fortsatt lida av attackerna och jihadisterna har vunnit mark.

De största förlusterna som landets styrkor har lidit framhölls till och med som motiv för den första kuppen, ledd av överstelöjtnant Paul Henri Damiba.

Sedan inledningen av de jihadistiska attackerna i Sahelregionen har Frankrike och andra europeiska länder stöttat Mali, Niger och Burkina Faso, särskilt genom den franska Barkhane-operationen.

Den mest påtagliga retoriken då, var att inget land kunde besegra terrorismen utan att samarbeta med andra. Och detta gällde särskilt för länderna i Sahel där stora regioner ligger i en vidsträckt öken, är svår att komma åt och kontrollera, och där staten redan verkade

Även kvinnor i olika åldrar deltar i VDP. (Foto: facebook.com/BVDP-officiel.)

frånvarande.

I fallet Mali krävde en exceptionell situation ett ingripande av den franska militären, medan jihadisterna obönhörligen avancerade mot huvudstaden, Bamako, i januari 2013. Mali hade bett Frankrike om hjälp för att slå tillbaka jihadisterna.

Men under senare tid har den franska militära närvaron i Sahel varit måltavla för kritik, vilket tvingat Frankrike till att dra sig ur regionen. Uttåget genomfördes först i Mali och sedan även i Burkina Faso. Där fanns franska specialstyrkor som var med i kampen mot terrorismen i Sahel. På begäran av det nuvarande militärstyret avslutades uppdraget för dessa specialstyrkor den 18 februari 2023, efter 14 år.

ETT UNIKT INITIATIV

Tillbakadragandet av västerländska samarbetspartner från Sahelregionen innebär att ett vakuum har skapats samtidigt som regionala initiativ har svårt att erbjuda andra alternativ. I Burkina Faso hade idén om att inleda en dialog med jihadistgrupper gjort vissa framsteg under den förra kuppledaren, överstelöjtnant Paul-Henry Sandaogo Damiba, innan han blev avpollterad. Hans efterträdare, kapten Ibrahim Traoré, har varit tydlig från början: dialog är inte sätet att förhandla på. Den enda strategi som gäller är militära insatser. För att lyckas med denna strategi förlitar Traoré sig på en folklig mobilisering, både aktivt och i form av ekonomisk insamling. Nyligen lanserade den nuvarande militärregimen ett initiativ:

Burkinierna uppmanas att ge ett bidrag till krigsinsatsen. Argumentet som framförts är behovet av att köpa vapen till tusentals volontärer.

Alternativet att involvera civila i fronten är en nymodighet och unikt i de tre Sahelländerna som plågas av terrorattacker. För länge sedan, och även innan den senaste militärkuppen gjorde Niger ett tydligt val att fortsätta med militärt samarbete med västländer såsom Frankrike och USA. Båda har betydande militärbaser i landet. Militärjuntan i Mali har däremot valt samarbete med Ryssland och ryska legosoldater efter en diplomatisk kris och konfrontation med Frankrike. Även FN:s fredsbevarande styrka i landet, MINUSMA, har drabbats av den maliska juntans val. Uppdraget avslutades den 30 juni och de fredsbevarande

Foto: facebook.com/bvdp-officiel

styrkorna förväntas slutföra sitt tillbakadragande före årets slut.

Under en lång tid förblev Burkina Faso obeslutsamt men protester satte press på det nya styret att också inleda ett samarbete med Ryssland. I valet mellan ryska legosoldater och ett fortsatt militärt samarbete med Frankrike, som under tiden blev föremål för protester, verkar Burkina Faso ha valt att prova något nytt: en folklig mobilisering.

Det förklaras av landets historia, i synnerhet av Thomas Sankaras revolutionära arv. Den unge kaptenen som tog makten i augusti 1983 tillsammans med Blaise Compaoré (som nu blivit anklagad och dömd för medverkan i mordet på Sankara) och inledde en populär revolution tycks ha lärt burkinierna att först och främst lita till sig själva. Många anser att den 35-årige kaptenen Ibrahim Traoré som ledde den senaste kuppen och nu styr landets övergångsregering framkallar bilden av Thomas Sankara.

BAKSIDAN AV DEN FOLKLIGA MOBILISERINGEN

Idén om att rekrytera lokala civila som stöder och hjälper militären är relevant eftersom deras lokala kunskap är en viktig tillgång. Den största effekten är dock mer symbolisk. Att 90 000 personer har registrerat sig kan tolkas som en vägran att ge upp mot jihadisterna. Dessutom tyder det på en insikt om att ingen kan rädda landet utan volontärernas hjälp.

Tusentals volontärer med en kort militär träning utgör dock kanske inte ett avgörande bidrag till att bekämpa jihadisterna. Det finns också risker med initiativet. Efter en kort tids genomförande har det visat sig att volontärer som är engagerade i kampen eller bybor som samarbetar eller tros göra så, lätt blir måltavlor för jihadisterna.

Att mobilisera civila i kampen mot terrorism i ett multietniskt samhälle väcker också farhågor för konflikter och våld mellan olika etniska grupper. Det är inte första gången som civilbefolkningen i Burkina Faso tar till vapen för att försvara sig inför statens oförmåga att skydda dem. Ett exempel är de självförsvarsgrupper - "Kogleweogo" - ("skogvaktare" på det lokala språket mooré) som bildades på 2000-talet i en situation av brist på säkerhet, och som växte. Syftet var att

Diplom ges för genomförd militär utbildning för VDP. (Foto: facebook.com/bvdp-officiel)

bekämpa kriminalitet i vissa områden där det fanns brist på statliga säkerhetsstyrkor. Men självförsvarsgrupperna gick snabbt ur statens kontroll och utmärkte sig genom kränkning av mänskliga rättigheter samtidigt som de utgjorde risker för etniska konflikter. I själva verket bestod självförsvarsgrupperna av medlemmar av mossi, den största etniska gruppen i landet.

Risken för etniska konflikter har ökat med jihadismens framväxt. Det finns en stigmatisering av vissa etniska grupper som förknippas med jihadisterna. Sammanblandningen underhålls av desinformation i sociala medier med allvarliga konsekvenser. Burkina Faso har redan upplevt dramorna som präglas av stigmatisering, inklusive två blodiga massaker i januari 2019 i Yirgou och i mars 2020 i Barga. I båda byarna misstänks "Kogleweogo-grupper" ha inlett repressalier mot fulani (fulbe eller peul), den etniska folkgrupp som mest förknippas med jihadisterna.

Situationen är desto mer komplicerad genom att jihadisterna bl.a. består av burkinska krigare som tidigare tillhörde dessa samhällen. Därav behovet av ett professionellt arbete för att undvika övergrepp mot oskyldiga civila. Enligt flera organisationer har situationen för civila förvärrats kraftigt de senaste åren. I både Mali och Burkina Faso visar siffror att det faktiskt är arméerna i Mali och Burkina Faso som orsakar fler offer än terroristgrupper. De två senaste fallen av våld mot civila i Burkina Faso är Karma-massakern med 150 döda och en annan massaker i Nouna med flera tiotal döda. Båda massakrerna skedde i norra

delen och är gjorda av landets styrkor och deras kompletterande civila.

ÅTERVÄNDSGRÄND ELLER MOBILISERING?

En rad misstag ledde till att Burkina Faso riskerar att hamna i en farlig återvändsgränd. Det mest uppenbara misstaget är att ha lämnat vissa grupper av burkinier marginaliserade, vilket gör dem sårbara och kandidater för terroristrekrytering.

Thomas Sankara som tycks inspirera det nya militärstyret och hans initiativ av folklig mobilisering lyckades inleda en inkluderande revolution. Ett levande arv av detta är namnet på landet (tidigare Övre Volta). Burkina Faso (som betyder "de hedervärda människans land") kommer från språken som talas av de tre största etniska grupperna i landet (mooré, dioula och fulfuldé). Frågan är om det nuvarande styret genom att kasta in civila i kampen mot jihadismen kan undvika att skapa nya etniska motsättningar. Ett initiativ av detta slag mot terrorism kan tvärtom skapa fler konflikter om det skulle bidra till att ytterligare stigmatisera vissa etniska grupper. Detta är ett betydande dilemma att lösa för att den folkliga mobiliseringen ska bli en framgångsrik lösning.

Justin Yarga, journalist från Ouagadougou där han arbetade på bland annat Burkina24. I Sverige har han arbetat på bl.a. Sydsvenska Dagbladet i Malmö.

Svenska ambassadens personal i Ouagadougou. Övre raden från vänster: Élodie, Cecilia, Aboudoulaye, Maria, Christer, Korotimi, David, Kajsa och Christophe. Nedre raden från vänster: Nadège, Dephine, Yabre, Florence och Alexia. (Bild: privat).

AMBASSADÖR I EN FÖRÄNDERLIG TID

KAROLINA JEPSSON

Ett Burkina Faso i förändring och en svensk regering som lägger om biståndet: Utmaningarna är flera för Sveriges ambassadör i Burkina Faso. Maria Sargren berättar om vad som lockar med utvecklingspolitiska miljöer och förändringarna i arbetet på ambassaden i Ouagadougou. Och även om sitt konst- och litteraturintresse.

Under ett flertal år arbetade hon i multilaterala sammanhang, både vid FN-representationen i New York och i Genève samt vid EU-representationen i Bryssel. Men strax innan uppdraget som den första svenska ambassadören som arbetar på plats i Burkina Faso, var hon under tre år ambassadör i Phnom Penh, i Kambodja. Som bekant för BurkinaKontakts läsare, var Sveriges ambassadör tidigare stationerad i Bamako, Mali men med mandat även över Burkina Faso och Niger. Idag är Maria Sargren ambassadör för enbart Burkina Faso sedan slutet av 2021. I nuläget är situationen i Sahel osäker och militärkuppen i grannlandet Niger gör utvecklingen svår att förutse.

Sahel var inte en välbekant region för Maria Sargren innan hon tillförordnades till Burkina.

- Det är nog många i min generation som första gången fick Sahel på vår mentala karta som små barn genom Disney-sagan Aristocats där man till sist gör sig av med den skurkaktige betjänten Edgar genom att stänga in honom i en kista märkt "Timbuk-

Maria Sargren växte upp i den lilla förorten Trånghalla utanför Jönköping och studerade bland annat statskunskap i Göteborg och EU-frågor i Amsterdam. Hon började arbeta inom Regeringskansliet 1993 och kom till UD året därpå. Det är snart 30 år som passerat sedan dess, och under största delen av tiden har hon fokuserat på utvecklingspolitiska frågor.

- Det var det jag ville arbeta med på UD när jag en gång började där och jag har känt genom åren att det finns en sådan intellektuell bredd och ett djup i de utvecklingspolitiska frågorna. Det känns fortfarande angeläget att arbeta i en sådan miljö, berättar Maria då vi mailar varandra fram och tillbaka.

Maria Sargren och Lennart Karlsson under ambassadens besök/planeringsdag i Ziniaré i november 2022.

Cecilia Kleimert gör fältresa tillsammans med WFP till Djibo i maj 2023. Bild privat

”GIVETVIS SÅG JAG FRAM EMOT ATT KUNNA RESA, BÅDE PROFESSIONELLT FÖR ATT TRÄFFA PARTNERS OCH KUNNA FÖLJA UPP VÅRT BISTÅND MEN OCKSÅ MER PRIVAT FÖR ATT LÄRA KÄNNA LANDET.”

arbete. Nu är vi en förhållandevis liten skara svenskar i Burkina Faso, vilket underlättar kommunikationen. Vi har en whatsapp-kanal genom vilka vi snabbt når alla mer eller mindre stadigvarande svenskar i landet med information då det behövs, kompletterad med telefon när/där det inte finns internet.

Under hösten 2022 blev ambassadens vardagsliv något mer som vanligt. I slutet av året hade ambassaden en planeringsdag i Nakamtenga/Ziniaré och kunde ta del av verksamheten i byn som samverkar med Yennenga Progress. Och slutligen under våren 2023 var nätverks- och andra internationella tjänsteresor åter igång.

- Det gick inte att undgå den stolthet som många burkinier kände över att traditionella burkinska ”événements phares” som SIAO och FESPACO och även Jazz à Ouaga som kunde gå av stapeln igen i början av 2023...

Säkerhetsläget var under förra året allvarligt, och första halvan av 2023 har det dessvärre gått i fel riktning. På den årliga Global Terrorism Index befinner sig Burkina Faso på andraplats på listan över länder som är mest påverkade av terrorism och Sahel-regionen utpekade i rapporten som terrorismens globala epicentrum.

- Därtill ser vi att Burkina nu för första gången finns med på IRC:s (*International Rescue Committee*) bevakningslista för globala humanitära kriser 2023 och nya siffror från WFP inkluderar Burkina Faso på listan över de sju länder globalt som beräknas erfar IPC5-nivå (svält) under 2023, säger Maria och berättar vidare om hur ambassaden och personalen påverkas i sitt arbete:

- Vi har tvingats bli mycket restriktiva med fältresor och andra besök ute i landet och biståndskollegorna arbetar istället på andra sätt med att följa upp arbetet. Det innebär också att vi växlat upp vad gäller det huma-

Ett formellt överlämnande av kreditivbrev (januari 2022).

nitära stödet. Dels har de svenska bidragen ökat men vi har också ökat ambassadens handläggarresurser för humanitära frågor. Under 2020 var det 10 % av en tjänst, 2021 ökade det till 25 % och nu 2023 gick det upp till 50 % av en heltidstjänst. Vi ser också att tillträdesfrågorna blivit allt mer angelägna, inte bara för det humanitära biståndet utan också för vårt utvecklingssamarbete där 24 av 26 insatser genomförs i områden med tillträdesproblematik.

BISTÅND UTAN ”FEMINISM” MEN JÄMSTÄLLDHET PRIO

Det har skett förändringar inom biståndet även från svenskt håll genom regeringsskiftet förra året. Hur har det påverkat ambassadpersonalens arbete?

- Den största förändringen är kanske att biståndsbudgeten nu är fastlagd för en treårsperiod (56 miljarder kronor per år för 2023-2025) och inte längre är kopplad till hur stor bruttonationalinkomsten (BNI) är. Tittar man på regeringsförklaringen ser man att det utöver ökat stöd till Ukraina görs tematiska prioriteringar med fokus på humanitärt stöd, fattigdomsbekämpning och hälsoinsatser för de allra mest utsatta, demokratibistånd till människorättsförsvare och demokratikämpar, utökat och effektiviserat klimatbistånd samt kvinnors och flickors rättigheter och möjligheter. I budget-propositionen står det att Sahel är

en av de stora humanitära kriser där Sverige ska spela en aktiv roll. Det är med andra ord i mångt och mycket just den inriktning vi har på vårt samarbete med Burkina Faso.

I förra årets BurkinaKontakt skrev vi om den feministiska utrikespolitiken, som Sverige var unikt med att föra. Med den nya regeringen är epitetet borttaget, men hur märks det?

- Det är sant att den nya regeringen sagt att de inte längre kommer att driva en feministisk utrikespolitik. Däremot är regeringens ambitioner höga vad gäller att Sverige fortsatt ska vara en tydlig röst och kraft för jämställdhet och kvinnors och flickors rättigheter och möjligheter, för sexuella och reproduktiva rättigheter, sexuellt och könsrelaterat våld samt för kvinnors och flickors ekonomiska egenmakt. I den fattigdomsanalys vi själva gjort 2021 inför att vi tog fram ett utkast till ny bilateral biståndsstrategi lyfter vi den verkliga nyckelroll kvinnor och flickor har. Det är snarare detta som styr hur vi utvecklar vår portfölj och där vi ser att jämställdhetsarbetet kommer att vara fortsatt prioriterat i vårt samarbete med Burkina Faso. Och där vi också ständigt försöker bli bättre på att lyfta jämställdhet som en tvärgående fråga i de olika insatserna, berättar Maria.

En stor påverkan för arbetet har varit att besluten som gäller de nya bilaterala biståndsstrategierna har pausats, till att den nya regeringen kan ta ställning.

- Vår innevarande strategi (2018-2022) har därför förlängts ett år och vi har fått en minskad tilldelning för biståndet för 2023. Som följd har vi behövt anpassa våra insatser i enlighet; vissa har vi behövt minska men

”EN STOR PÅVERKAN FÖR ARBETET HAR VARIT ATT BESLUTEN SOM GÄLLER DE NYA BILATERALA BISTÅNDS-STRATEGIERNA HAR PAUSATS, TILL ATT DEN NYA REGERINGEN KAN TA STÄLLNING.”

framför allt handlar det om områden där vi tänkt växa upp och vidareutveckla vilket vi nu inte kan göra. Jag tänker bl.a. på insatser kring inkluderande ekonomisk tillväxt som vi hade identifierat som ett nytt område i den kommande nya strategin. Enligt den information vi har kommer beslut fattas under 2023 för de strategier som förlängdes med ett år.

Att vara ny i Burkina Faso och dessutom ny på de specifika frågorna i Sahel är en utmaning i sig. Jag undrar hur Maria tacklar detta och hur hon trivs i Ouagadougou? Vad gör hon på fritiden?

- Jag måste tillstå att jag nog arbetar en hel del mer än en ”vanlig” arbetstid, men därutöver? Jag läser inredningstidningar, deckare och faktaböcker som varvas beroende på humör och vad som för tillfället känns inspirerande och avkopplande. Jag fick nyligen tips om ”Le Mirage Sahélien” av Rémi Carayol som jag fick med mig ner i resväskan senast jag kom tillbaka från Sverige och som trängdes med Sköna Hem, Lantliv och senaste deckaren av Ann Cleeves. Jag försöker få till någorlunda regelbunden motion; vi är flera på ambassaden som haft med oss motionsutrustning i flyttcontainern hit. Och jag har för första gången sedan skolåren börjat måla akryl – oftast ganska gräsliga alster men jag tror processen i sig gör gott.

Om inte annat mår man bra av att skratta åt sin egen ofullkomlighet... Ibland tror jag det är bra att ha förmågan att kunna se vad man har – och inte bara vad man inte har. För en svensk är det en ynnest att få vakna upp i stort sett varje morgon till solsken. Ett tag gjorde jag mina morgonpromenader i Zone du Bois med ögonen (och kameran) inställda på alla vackra murar som kantar trädgårdarna och som fångade i kamerallinsen ser ut som abstrakta konstverk. Och det är inspirerande att få ta del av burkinsk konst och konsthantverk; vare sig det är korgväskorna, läderarbetena, de så kallade ”jordgubbskrukorna” (en står nu på mitt kontor på ambassaden och jag har flera på residenset) eller de mer traditionella statyerna i trä. Jag hittade en på SIAO som jag tror är en Lobi, berättar Maria. Och slutligen nämner hon det som är ett stort dilemma:

- Men det helt klart svåraste är att familjen är kvar i Stockholm och långpendling mellan Ouagadougou och Stockholm är just – långt. Skype-samtal i all ära men vare sig rollen som partner eller tonårsförälder är något man enkelt utför med fjärrkontroll.

"UNDER SOLIDARITETSHELGEN ÄR DET UTSTÄLLNING, FÖRELÄSNINGAR, BARNAKTIVITETER, RUNDABORDSSAMTAL OCH INTE MINST EN GALAKVÄLL PÅ PROGRAMMET. DANI KOUYATÉ, FILMREGISSÖR FRÅN OUAGADOUGOU/UPPSALA KOMMER ATT VISA FILM!"

AFRICA FLASH NYSTART FÖR FÖRENING I SKÅNE MED EN BURKINA-HELG I YSTAD 8-9 DECEMBER

Föreningen Africa Flash har funnits i femton år i Malmö, och var inriktad på att visa Malmö-publiken film från den afrikanska kontinenten. Gosnere är annan förening, baserad i Ystad och sydöstra Skåne som samarbetar med en vänförening i Burkina Faso kring sociala och kulturella frågor. Medlemmar i dessa två små föreningar beslutade under 2022 att slå sina påsar ihop, under det gemensamma namnet Africa Flash. Den 8-9 december 2023 blir en uppstart på detta samarbete, då Africa Flash kommer att arrangera en solidaritetshelg för Burkina Faso i Ystad, med syftet att öka kunskap och få upp intresset för de positiva och starka värden som finns i Västafrika mitt i den media-rapportering som belyser endast en del av en komplex region.

Africa Flash är baserad i Ystad och Malmö och arbetar aktivt både i Sverige och i Burkina Faso. Africa Flash samarbetar kring sociala och kulturella frågor med partnerorganisationen Association Gosnere i Burkina Faso. Under solidaritetshelgen är det utställning, föreläsningar, barnaktiviteter, rundabordssamtal och inte minst en galakväll på programmet. Dani Kouyaté, filmregissör från Ouagadougou/Uppsala kommer att visa film. Helgen samarrangeras med Ystads kommun, Österportgymnasiet, Assambus – vänskapsföreningen (den äldsta vänskapsföreningen mellan Sverige och Burkina Faso), Världsbutiken i Ystad, Folkets Park Surbrunn, Biografen Scala, ABF i Ystad och Stadsbiblioteket. Det färdiga programmet kommer inom kort!

Varmt välkomna!

Text & bild: Eva Cloarec

Nyfikenhet på omvärlden, på kulturer och språk och på människors villkor präglade alltid mamma. Redan i skolan var hon duktig på franska och fick fina betyg i ämnet. I realskolan fick hon chansen att tillbringa tid hos en familj i Paris vars dotter var jämgammal med henne.

När hon gick på Bromma läroverk fick hon tipset av sin fransklärare att besöka något som kallades Le club français eftersom hon gärna ville öva på språket. Där träffades fransmän och andra fransktalande som vistades i Stockholm och där träffade hon sin blivande man och pappa till hennes båda barn, Francis.

Med honom öppnades flera nya världar. Han hade gjort lumpen i Marocko, som ju då var en fransk koloni, och de skulle senare fara dit på motorcykel tvärs igenom ett efterkrigs-Europa. Till den resan och det mötet med Västafrika återkom mamma ofta. Den betydde väldigt mycket för hennes förståelse och intresse för andra människors villkor och hon insåg hur privilegierad hennes uppväxt varit. Hon ville gärna återvända till Afrika

IN MEMORIAM AGNETA BERGENSTRÅHLE CLOAREC 1932-2023

Agneta var medlem i Assambus och Burkinas Vänner i Stockholm under många år.

Hennes kunskaper i franska var till stor hjälp och hon översatte bland annat boken "Burkina Faso, de hedervärda människornas land", från svenska till franska. Intresset för Västafrika var stort, berättar Eva Cloarec.

och upptäcka andra delar av kontinenten.

Mamma längtade hela tiden efter att få arbeta med sociala frågor och under de sista tio åren av sin yrkesbana var hon förbundsordförande för organisationen RFFR (Riksförbundet för familjers rättigheter). Där mötte hon många familjer med ursprung i andra delar av världen och hon kunde hjälpa dem i deras familjesituationer och i kontakten med svenska myndigheter. Hon gjorde mycket stor nytta där och hade tidvis ett nära samarbete med socialdepartementet.

Efter skilsmässan från pappa åkte mamma flera gånger till Senegal och blev mycket inspirerad av musiken, kulturen och gästvänligheten där. Via sitt engagemang i Cinemafrika besökte hon även filmfestivalen i Burkina Fasos huvudstad Ouagadougou. Hennes stora intresse för och engagemang för Afrika varade livet ut även om hon inte kunde resa på egen hand under sina sista år. Hon var aktiv in i det sista och firade sin 90-årsdag i Frankrike. Hon är sörjd och saknad av sina båda barn, släkt och vänner.

IN MEMORIAM BERTIL JOHANSSON, 1948-2023

Västafrikahjälpens grundare Bertil Johansson har efter ett innehållsrikt liv stilla avlidit efter en tids sjukdom. Han var född i Bujumbura (Burundi) och somnade in i Fjugesta. Men hans livsgärning kom att bli för Burkina Fasos fattigaste. Tillsammans med hustrun Ingrid grundade och drev han Västafrikahjälpen, en ideell förening för humanitärt bistånd till Burkina Faso.

Västafrikahjälpen fortsätter att hjälpa människorna i Burkina Faso till ett bättre liv. Swisha gärna en gåva till 123 593 5341 ("Bertil"). Eller till bankgirot 480-9711.

I början av oktober 2022 överräcktes skolmaterial (ryggsäckar, skolböcker, block, pennor, etc.) till 416 barn. Foto: Vinsoun Millogo.

NYTT ROTARY-PROJEKT TILL SKOLFLICKOR I BOBO-DIOULASSO

Bobo-Dioulasso Rotary Club och Rotary Uppsala Södra driver sedan några år tillbaka ett vänortssamarbete med fokus på att stötta skolelevers utbildning. Inför skolstarten i september varje år samlar klubbarna in pengar till skolmaterial att skänkas till barn till handikappade föräldrar. Klubben i Bobo har drivit projektet i 15 år. Med hjälp av Uppsala-klubben har projektet vuxit. 2022 fick 416 elever skolmaterial och i stort sett samma antal kommer att få hjälp i år. De

insamlade medlen har hittills kommit från klubbarnas medlemmar.

Under hösten 2023 drar de båda klubbarna igång ett nytt projekt som handlar om att bygga eko-toaletter särskilt avsedda för flickorna på en gymnasieskola i utkanten av Bobo-Dioulasso. I Burkina Faso stannar flickor ofta hemma från skolan när de har mens. Genom att låta bygga eko-toaletter är projektet tänkt att se till att skolflickorna inte missar skolan. Klubbarna vill på

det här sättet hjälpa flickorna och i förlängningen undvika att de inte avbryter sina studier. Eko-toaletterna producerar dessutom torr och luktfri gödsel som kan komposteras och användas till grönsaksodling.

En större insamling i Rotarys regi startar i september 2023. Vill du stötta projektet, swisha ditt bidrag till Rotary Uppsala Södra (1231391689) eller klubbens Plusgirokonto (10 09 19-0). Märk bidraget med "Bobo-flickorna".

Stina Berge, författare till bilderboken "Legenden om Yennenga: Amanda och prinsessuppdraget" tillsammans med bokens illustratör Louise Lindquist Sassene.

LEGENDEN OM YENNENGA

- EN FÄRGSTARK BILDERBOK FÖR BARN PÅ SVENSKA

TEXT OCH FOTO:
SUZANNA PETERSSON KERO

Svenska barn har nu fått chansen att lära känna legenden om Yennenga. Under hösten 2022 kom bilderboken Amanda och prinsessuppdraget – Legenden om Yennenga ut på Tukan förlag.

HANDLINGSKRAFTIG PRINCESSA

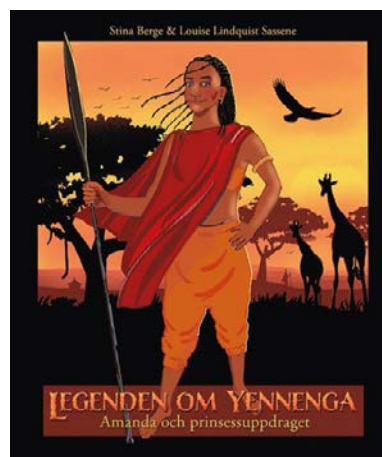
Amandas mamma står med datorn i famnen och hinner sällan läsa godnattsagor på grund av kvällsarbete, men Amanda är väl förberedd med en ficklampa under täcket så hon

kan läsa själv när lampan är släckt. Så en kväll blir hon bekant med legenden om Yennenga.

Genom text och bild får vi följa den modiga prinsessan, som blir outhärlig för sin far, men inte får styra över sitt liv, och som till sist tar saken i egna händer.

Amanda, som till utseendet är påtagligt lik Yennenga, lever sig in i legenden och rollen av krigarprinsessan till fullo. Hon kokar av ilska när Yennenga av sin far, kungen, kastas ner i en fångelsehåla, bara för att hon protesterar.

Illustrationerna av Louise Lindquist Sassene känns genomtänkta och är minst sagt tilltalande. De stora penseldragen, ömsom i blåa toner, ömsom i varma färger, bryts av med livgivande detaljer; en människa som vinkar i horisonten, en apa på ett hustak och fåglar som flyger. Stjärnfall eller fjärilar och näckrosor bakom regndroppar blir till magiska skimmer. Ansiktsdragen är uttrycksfulla och i stort sett varje uppslag innehåller en ny bildmässig upplevelse.

Amanda och prinsessuppdraget, eller Legenden om Yennenga av Stina Berge och Louise Lindquist Sassene är en bilderbok för barn i åldrarna 6-9 år, och varför inte också vuxna som är nyfikna på krigarprinsessan Yennenga?

Legenden om Yennenga ramar in av berättelsen om den afrosvenska tjejen Amanda, som älskar sagor om modiga prinsar och prinsessor som kämpar för det goda. Genom Amanda binds dåtid samman med nutid.

Louise Lindquist Sassene är till vardags arkitekt, men har arbetat länge med att ta fram bildmaterial till byn Nakamtenga där man har skapat läroböcker och informationsmaterial från grunden.

Berättelsens sensmoral är att man ska följa sitt hjärta och inte blint lyssna på regler om hur man bör vara.

NAKAMTENGAS KVINNOR I YENNENGAS ANDA

Författaren, Stina Berge, tillägnar boken alla viljestarka barn, de som vill få möjligheten att göra egna livsval. Liksom Yennenga förverkligade sina drömmar och blev en förebild för andra, kan alla fråga sig själva:

”Vad är ditt uppdrag, vad är ditt mål?” Få är nog de Burkinavänner i Sverige som

inte har hört talas om Nakamtenga - ”Den goda byn”, ett välfärdssamhälle i mikroformat under ständig utveckling, med fokus på förskola, grundskola, hälsovård och entreprenörskap ... ett modellsamhälle i Burkina Faso, som ska statuera exempel för liknande samhällen på flera platser i världen.

- Det började med att kvinnorna i byn kom och berättade att de ville ha en förskola. De lyfte upp klimatförändringarna som ett av skälen till att deras barn behövde utbildning, inte barnpassning, för att bli rustade för framtiden, berättar Stina Berge, grundare av Yennenga Progress.

Kvinnorna var klarsynta och deras analys låg långt före biståndsorganisationerna som arbetade i området. Det blev också

startskottet för kompetensnätverket Yennenga Progress som arbetar med att bygga ett välfärdssamhälle i enlighet med FN:s globala mål, men aldrig genom att stjälpas eller konkurreras med det som den burkinska staten har byggt upp.

BOKEN OM YENNENGA SPRIDS

Och att namnet på nätverket blev just Yennenga är knappast en slump.

- Hon är en kvinna som kopplas till en person många kan känna igen sig i. Yennenga och Pippi Långstrump är på sätt och vis ganska lika, säger Stina Berge.

Stina Berge och hennes kollegor har ibland skojat om att de ska göra Disneyfilm om Yennenga. Ingen orealistisk tanke.

Med boken har många svenska barn fått chansen att lära känna legenden om Yennenga.

- I höstas delade hamburgerkedjan Max ut 90 000 exemplar i samband med sin årliga lässatsning, berättar Stina Berge.

Med den energi och drivkraft Stina Berge visar skulle det inte förvåna mig om vi snart får se legenden om Yennenga som film.

Enligt den muntliga traditionen föddes Yennenga på 1100-talet i ett litet kungadöme i de norra delarna av nuvarande Ghana. Redan som tonåring utmärkte hon sig i krigskonst och var en skicklig ryttare till häst. Hon behärskade dessutom både pilbåge och spjut. Med tiden blev hon en så skicklig ledare att hon fick styra över en egen bataljon och detta förde med sig att hennes far, som behövde henne i de krig han utkämpade, vägrade att gifta bort henne. Yennenga längtade efter barn och en natt, klädde hon ut sig och red norrut på sin hingst. I de södra skogarna av det som nu är Burkina Faso träffade hon en elefantjägare som hette Riale. Yennenga och Riale blev nära i varandra och fick en son som de kallade Ouedraogo. Han grundade så småningom kungadömet Mossi som var en stormakt i området fram till slutet av 1800-talet.

Boken kan köpas på t.ex. Akademibokhandeln och Bokus.

Foto: Sascha Kajic

Från vänster: Mao Zybamba, Deodato Siquir, Sal Dibba, Fanta Yayo, Edo Bumba och Lamine Cissokho.

AFRORYTMIX

– EN MUSIKALISK RESA

TEXT: KAROLINA JEPSSON
FOTO: SASCHA KAJIC

Det var när de repade i Lamine Cissokhos hem i Kalmar som de började spåna. I förra numret av BurkinaKontakt skrev vi om familjeföreställningen *De oväntade gästerna* – en saga i traditionell västafrikansk stil, författad och framförd av Mao Zybamba från Burkina Faso och med kora-ackompanjemang av Lamine Cissokho från Senegal.

– Vi pratade om musik medan vi repade. Så dök Lamines fru upp och sa: ”tänk om vi kunde samla musiker från olika delar av Afrika”. Medan vi fikade fortsatte vi att prata och jag sa att det inte finns något som kan likna bandet Africano... Så började idén om att bygga ett band för att hedra gammal afrikansk musik, berättar Mao i telefon där han sitter i Lamines bil .på väg till Sigtuna där de ska framföra familjeföreställningen.

Telefonen är på högtalare så chauffören Lamine kan fylla i:

– Tanken var att hitta de gamla klassikerna. Och sedan fylla på med vad vi har.

Sex musiker från lika många olika länder på samma scen. De har alla karriärer i Sverige och en bas i sina hemländers rika musiktraditioner. Mao Zybamba och Lamine Cissokho berättar hur allt började.

Inspirationskällan, bandet Africano, bildades i början på -90-talet och bestod av ett flertal framstående musiker som ville förena rytmer från Karibien och Afrika,

såsom salsa, med musiker från bland annat Senegal, Mali och USA.

MUSIKER I OLIKA DELAR AV SVERIGE

Mao och Lamine funderade på musiker som skulle kunna intressera sig för ett panafrikanskt band. Lamine kontaktade fyra av dem för att höra deras tankar om idén. Mycket positiva gensvar kom från Göteborgsbaserade sångaren och gitarristen Edo Bumba från DR Kongo, Malmöbaserade trumslagaren Sal Dibba från Gambia, Stockholmsbaserade sångerskan och dansaren Fanta Yayo från Guinea och från basisten Deodato Siquir i Köpenhamn med rötter i Mocambique. De enades alla om att det behövs både tid och pengar för en sådan satsning. Med hjälp av organisationen Mix Musik i Malmö och producent Eva Omagbemi, skrevs en ansökan för bildandet av ett panafrikanskt band och för att göra en studioinspelning. Ansökan beviljades av Kulturrådet och Afrorytmix bildades i augusti 2022.

– Vi ville följa våra äldre afrikanska bröder och systrar i spåren och ta upp deras klassiker, men det visade sig att alla bandmedlemmar själva är kompositörer. I och med att pengar tillkom tänkte vi att det är roligare om alla bidrar med en låt, säger Lamine.

– Alla i bandet har många olika uppdrag och bor på olika håll så vi har inte möjlighet till många små spelningar utan behöver spelningar på större kulturrevenemang, säger Mao som själv bor i skånska Ystad.

PREMIÄRKONSERT OCH INSPELNING

Under hösten 2022 träffades bandmedlemmarna för första gången i Kalmar, och därefter har bandet repat och påbörjat inspelningar i studion på Acosmo Sound i Malmö. Skivan ska slutmixas av ljudproducent Sebastian Acosta Mareno som varit av stor betydelse för bandets framkomst. Den väntas släppas under hösten och premiärkonserten genomfördes på Moriska Paviljongen i Malmö den 9 maj. Publikerna ställde sig på dansgolvet och gungade i takt med rytmer från mandinka-musik och kongolesiska och mocambiqanska takter.

– Låtarna på konserten var bara våra egna, säger Mao.

– ... och skivan kommer att bestå av

Afrorytmix under premiärkonserten på Moriskan i Malmö i maj 2023.

våra egna låtar, instämmer Lamine och säger: – Det började med Maos låt ”Espoir”. Vi hängde alla på och bidrog med våra idéer. Det är spännande att det växer fram helt nya inspirationer genom våra olika stilar.

DAGS ATT UPPMÄRKSAMMA AFRIKANSKA MUSIKER PÅ HEMMAPLAN

Det finns olika visioner med Afrorytmix. En dröm är att resa till hemländerna och turnera, i samarbete med lokala arrangörer. – Om vi skulle åka till våra olika hemländer kunde vi också spela tillsammans med musiker på plats. Då kunde vi lyfta fram dem och varandra, menar Mao.

Men en annan vision är också att synliggöra afrikanska musiker i Sverige. Detta är något som Lamine har funderat på en längre tid.

– Jag turnerar mer i andra länder än i Sverige. Skandinaviska organisationer tar hit många afrikanska band, vilket är jättekul, men om det finns afrikanska musiker och band som lever här – varför inte satsa på dem också? Vi är också ”äkta” afrikaner och skandinaver, vi bor här sen många år. Och alla i bandet har jättefina konstnärliga idéer, säger Lamine.

Att främja lokala musiker är något att tänka på för arrangörer, inte minst ur håll-

barhetsperspektiv och för att minska reskostnader i tider av ekonomiska åtstramningar.

INSPIRERAS AV VARANDRA

Afrorytmix vill alltså inte enbart representera afrikanska kulturer utan även lyfta fram varandra som individuella musiker, och musiker som spelar tillsammans med dem, var det än må vara. Således kommer bandet att skapa en växande musikalisk väv av nya låtar från föränderliga traditioner.

– Om någon av oss skulle behöva hoppa av, så kan vi ta in en annan musiker med andra referenser. På så sätt är Afrorytmix ett slags pågående verkstad... , säger Mao.

– Utöver våra egna och klassiska afrikanska låtar, skulle vi också vilja spela några svenska låtar framöver, fyller Lamine i.

Att lyssna på Afrorytmix är en upplevelse. Hittills har det inneburit många positiva erfarenheter för alla involverade.

– Ibland hör man sin identitet i musiken, det hörs liksom i musiken hur man tänker och vi hör varandra och ser hur den andra inspireras, berättar Lamine.

– När man lyssnar till varandra är det som att resa. Som en musikalisk resa i olika färger och i olika takter, avslutar Mao med ett varmt skritt i rösten.

Läs mer på: mixmusik.se

FANTA YAYO

Fanta Yayo från Guinea föddes in i dansen och musiken. Hon flyttade till Sverige i början av 2000-talet. Hon är dansare och danspedagog och har hållit i massor av workshops runtom i Sverige och Europa genom åren. Fanta har framträtt med flera av de största namnen inom afrikansk musik såsom Salif Keita, Baaba Maal och Mory Kanté.

EDO BUMBA

Edo Bumba är född i Kongo och har vuxit upp med musik, rytm och dans i olika former. Edo kom till Sverige 1987 efter en blomstrande musikalisk karriär i Kongo-Kinshasa där han arbetade som artist, producent, kompositör. Edo Bumba är idag flitigt anlitad som musiker, körledare, dansare, kompositör och producent. 1997 fick Edo Bumba Kungliga Musikaliska Akademiens pedagogpris.

SALIEU DIBBA

Sal Dibba har bott i Sverige sedan mer än tjugo år. Med rötterna i den traditionella musiken från sin uppväxt i Gambia är han idag en uppskattad musiker i många olika konstellationer. Han har arbetat som lärare på World music school på Malmö Musikhögskola, undervisat i djembé-spel och sång i skolor i Sverige, Danmark, Georgien, Finland, Norge och England. Han har medverkat som musiker i teateruppsättningar, filmer och många olika sammanhang.

DEODATO SIQUIR

Deodato Siquir är en trummis, basist och sångare från Moçambique. Han flyttade till Skandinavien vid 26 års ålder och etablerade sig på jazz- och världsmusikscenen. I hans kompositioner blandas olika rytmer från Mozambique med skandinavisk jazz. Han är även pedagog och ger såväl workshops på musikutbildningar som för barn.

MAO ZYBAMBA

Mao Zybamba har bott i Sverige sedan 2010. Han är född i Ouagadougou, är musiker och spelar ngoni, kalebass och nyckelharpa i olika band, men är också sagoberättare och författare. Till vardags arbetar han som undersköterska på Ystad lasarett. Mao är engagerad i föreningslivet och har bl.a. drivit föreningen Gosnere med en systerorganisation i Burkina Faso. Han är en av de drivande i Africa Flash som arrangerar Burkina-helg den 8-9 december i Ystad.

LAMINE CISSOKHO

Lamine Cissokho turnerar världen över, men är bosatt i Sverige sedan 2001. Han kommer från en griot-familj i Casamance, södra Senegal och har tagit sitt musikaliska arv vidare genom sitt kora-spel. Lamine samarbetar med många olika musiker, såsom bluesmusikern Eric Bibb (USA/Sverige), den indiske ragamästaren Manish Pingle och den franske jazzpianisten Olivier Hutman. Han arbetar även som musiklärare i Kalmar.

OM
**HANDLINGSKRAFTIGA
KVINNOR** I TERRORISMENS SKUGGA

Monique Ilboudo är en förkämpe för kvinnors rättigheter och har inom ämnet skrivit romaner, fackböcker, artiklar och krönikor. Hennes roman *Si loin de ma vie* översattes förra året till engelska och den senaste, *Carrefour des veuves*, handlar om handlingskraftiga kvinnor i terrorismens skugga.

Under hela hennes vuxna liv har skönlitteraturen och det egna skrivandet varit en ventil, alltid med en rättighetsaspekt och ofta kvinnors. Idag fortsätter Monique Ilboudo, född 1959, på samma linje utöver sitt arbete som professor i mänskliga

rättigheter på Université de Thomas Sankara i Ouagadougou. Den första romanen kom ut redan 1992 (*Le mal de peau*, "Hudens smärta") och belönades med Burkina Fasos nationella litteraturpris. Därmed var hon även den första kvinnan som publicerat en roman i landet. Efter att ha disputerat i Paris i juridik med en avhandling om statliga kontrakt och multinationella företag, återvände hon till Burkina Faso och blev den första kvinnan att undervisa på den juridiska fakulteten. Hon har under sin verksamma tid i Burkina Faso arbetat aktivt för kvinnors rättigheter och blev under några år på -90-talet ett välkänt namn för den burkinska allmänheten med sin kolumn *Féminin Pluriel* i dagstidningen l'Observateur Paalga. Kolumnen blev omtalad för att den tog upp många aktuella ämnen ur kvinnors perspektiv.

Under flera år var hon politiskt engagerad och åren 2002-2008 var hon minister i Burkina Fasos regering på en nyskapad post för att utveckla mänskliga rättigheter. Jag fick möjlighet att träffa henne då hon från år 2008 till 2015, var Burkina Fasos ambassadör i de skandinaviska länderna med placering på ambassaden i Köpenhamn. Nu har vi en mailutväxling, jag och Monique Ilboudo, och samtalar på whatsapp. Jag är nyfiken både på hennes skrivande om olika aktuella förhållanden i Burkina Faso, av mottagandet av hennes böcker och av litteraturens kraft i Burkina Faso idag. För sex år sedan skrev jag ett reportage om olika författarskap och litteraturens roll i Burkina Faso. Har de senaste årens turbulenta utveckling förändrat läget? Burkina Faso är liksom grannländerna Mali och Niger, hårt drabbat av terrorism. Säkerhetsläget är allvarligt med nästan två miljoner internflyktingar. internflyktingar. Som en följd av politiskt missnöje har det genomförts två militärkupper under de senaste åren. Om människors vardag just i samtidens Burkina Faso, skriver Monique Ilboudo och ofta med en röst från människor som lever i en utsatt position. Jag ser Monique Ilboudo som en mycket målmedveten person, antagligen särskilt viktigt som kvinna?

– Ja, det stämmer bra. Jag försöker alltid nå de mål som jag har satt upp för mig själv. Det är den uppfostran som mina föräldrar gav mig: att aldrig ge upp.

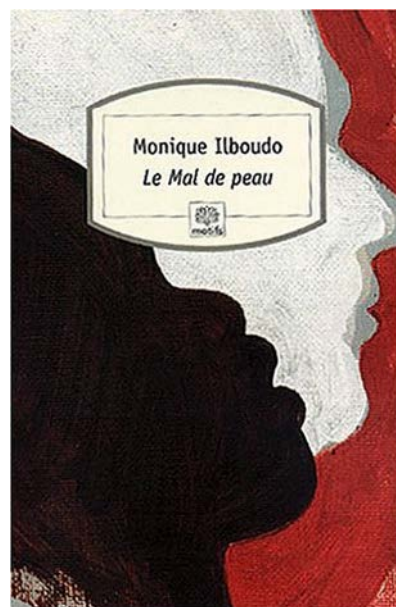
Hon växte upp med stöttande föräldrar som lät henne få utöva sina intressen.

– Mina föräldrar höll oss hårt genom sin uppfostran, både sina flickor och pojkar. Allt eftersom jag flyttade hemifrån, uppmuntrade min pappa mig till att studera trots utmaningarna jag stötte på och han var stolt över mina framgångar. Att få sin pappas fulla stöd är väldigt viktigt för en flickas självförtroende. Särskilt i en socio-kulturell kontext där kvinnors plats i samhället inte värderas tillräckligt och inte minst under en tid då det inte ansågs viktigt att flickor gick i skolan.

Jag undrar hur det kom sig att hon började skriva skönlitterärt.

– Jag började skriva väldigt tidigt, då jag gick i grundskolan. Men det var först i gymnasiet som jag kunde stilla min passion genom att läsa i skolans bibliotek. Jag älskade genast att läsa. Då jag läste kunde jag utveckla min fantasi och det fick mig att börja skriva. Om jag ska nämna en afrikansk kvinnlig författare, vars bok berörde mig starkt då jag var ung, så är det Brev från Senegal av Mariama Bâ (utkom 1980).

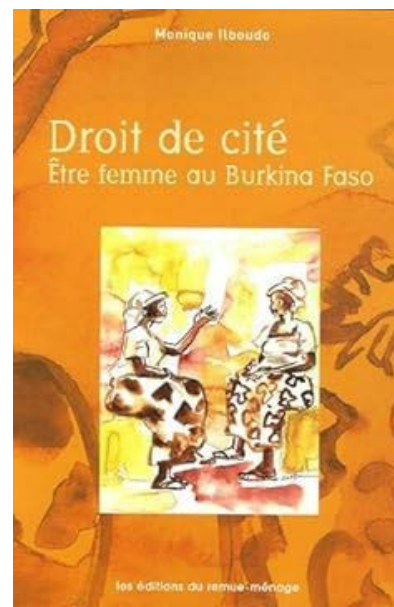
Hennes näst senaste roman översattes till engelska förra året (*Si loin de ma vie* / *So distant from my life*) och gjorde att den digitala tidskriften Brittle Paper, som är den största i sitt slag på anglofon litteratur i Afrika, utnämnde boken bland de 100 bästa från den afrikanska kontinenten år 2022. Det var den första gången en burkinsk författare kom med på Brittle Papers årliga lista. Boken handlar om det samtida västafrikanska samhället i Oubany, huvudstad i ett fiktivt västafrikanskt land – namnet är en sammanslagning av Burkina Fasos, Malis och Nigers huvudstäder (Ouagadougou, Bamako och Niamey). Boken tar upp unga människors mål i livet, och vad som krävs för att komma fram i samhället. Huvudpersonen är en ung man, Jeanphi, som försöker ta sig till Europa genom öknerna via Nordafrika, men misslyckas gång på gång. För att få en möjlighet att komma till Frankrike, finner han en annan utväg: Han antar en homosexuell

Monique Ilboudous första roman *Le mal de peau* kom ut 1992.

identitet och blir tillsammans med en äldre fransman. Boken tecknar både en bakgrund och olika scenarier som hundratusentals unga utarbetar för att kunna ta sig till Europa och sträva mot en ljusare framtid. Den skildrar även den icke-acceptans som fortfarande råder i det burkinska samhället gentemot homosexualitet och LGBTQ-personer. Ilboudo tecknar en samhällsordning som låter sig genomsyras av ideella organisationer med en västerländsk agenda och den korruption som utövas i dess spår. I boken beskrivs det som väldigt farligt att vara öppet homosexuell. Har Monique Ilboudo märkt några skiftningar i samhällsklimatet när det kommer till LGBTQ och rättigheter? Går

”SEXUELL ORIENTERING ÄR FORTFARANDE TABU I DET BURKINSKA SAMHÄLLET. DET ÄR ETT OMRÅDE INOM MÄNSKLIGA RÄTTIGHETER SOM FORTFARANDE INTE ÄR ÖPPET FÖR FÖRÄNDRING. MIN BOK HAR GETT ETT AV VÄLDIGT FÅ TILLFÄLLEN ATT PRATA OM DET...”

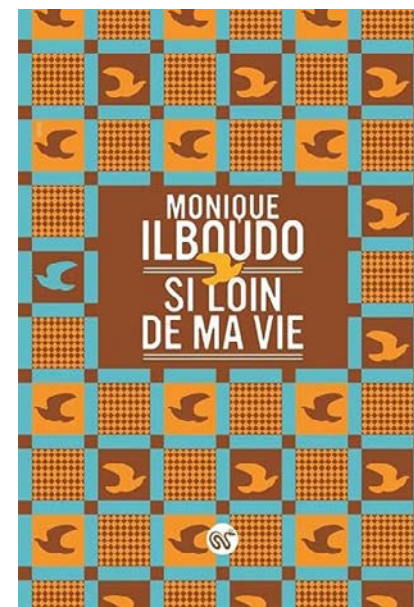

Droit de cité handlar om rättigheter som kvinna i Burkina Faso (2006).

det att närma sig frågan utifrån berättandet?

– Jo, det finns litterära samtal där jag har kunnat möta läsare och diskutera. Sexuell orientering är fortfarande tabu i det burkinska samhället. Det är ett område inom mänskliga rättigheter som fortfarande inte är öppet för förändring. Min bok har gett ett av väldigt få tillfällen att prata om det, men motståndet är stort. Människor vill inte tala om det, trots att de är medvetna om att det existerar. Burkinska lagar straffar inte homosexualitet, vilket ju trots allt är en bättre utgångspunkt än i de länder där det straffas. Men intoleransen mot homosexualitet är fortfarande normen i samhället, och således även på universitetet, säger hon.

Att leva i terrorns skugga är ämnet för den senaste romanen *Carrefour des veuves* (“Änkornas vägkorsning”), och den belönades år 2021 i Paris som den bästa utländska skönlitterära bok inom området mänskliga rättigheter och var finalist till det litterära Orange-priset i Afrika, samma år. Den har hittills inte översatts till något annat språk. Ilboudo tar här upp högaktuella ämnen som terrorismen i Sahel-regionen och berättelsen kring Tilaine, en kvinna vars man dödas av terrorister under en postering i de norra delarna av landet. Tilaine skapar en sammanslutning för att kvinnor som drabbats av liknande händelser, ska stödja varandra. Hur har den tagits emot i Burkina? – De läsare som kommit för att diskutera boken har tyckt mycket om den. De har

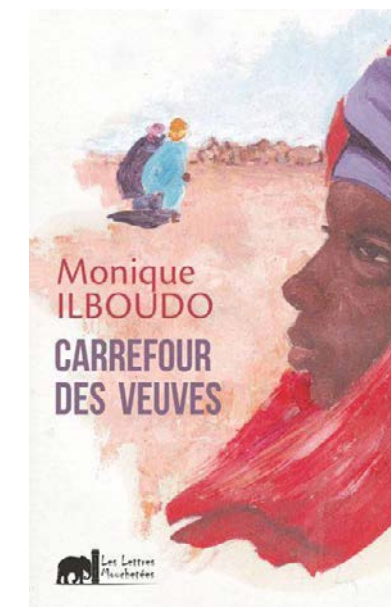
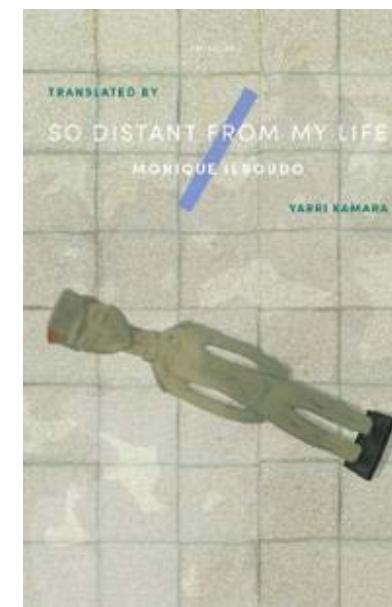
Si loin de ma vie utkom 2018 och översättningen på engelska, *So distant from my life*, 2022.

”LÄSARE HAR FUNNIT ATT MIN FIKTION ÅTERSPEGLAR EN VERKLIGHETSTROGEN BILD AV DEN TRAGEDI SOM TERRORISMEN SKAPAR I SAHEL. MITT BUDSKAP HANDLAR OM DEN MOTSTÅNDSKRAFT SOM KVINNOR HAR I DESSA SITUATIONER, DERAS MOD, DERAS STRIDER OCH SOLIDARITETEN SOM GÖR ATT DE ÖVERLEVER.”

funnit att min fiktion återspeglar en verklighetstrogen bild av den tragedi som terrorismen skapar i Sahel. Mitt budskap handlar om den motståndskraft som kvinnor har i dessa situationer, deras mod, deras strider och solidariteten som gör att de överlever. Jag är också nyfiken på hur säkerhetsfrågor och terrorism diskuteras bland studenter på universitetet? Kan Monique Ilboudo använda innehållet i sina romaner i arbetet som professor?

– Det är snarare innehållet i vissa delkurser som gör att vi diskuterar situationen om osäkerheten. Inom området barns rättigheter exempelvis, pratar vi om rätten till säkerhet för personer som blivit tvångsflyttade, om hur rätten till utbildning bryts ned när tusentals skolor tvingas stänga, om de hundratusentals barn, särskilt flickor, var skolgång har avbrutits till följd av säkerhetsläget och de alltmer ökande barnäktenskapen med unga flickor eftersom de inte längre går i skolan. Det finns många saker som rör detta.

Så hur verkar litteraturscenen i Burkina idag? undrar jag. Finns det ett intresse för skönlitterärt läsande och det litterära

Carrefour des veuves fick pris i Frankrike 2021 för bästa skönlitterära utländska bok om mänskliga rättigheter.

utbudet? Finns det läsare, kritiker och en marknad?

– De senaste åren har det funnits en vurm för litteraturen. Unga människor, både män och kvinnor, publicerar regelbundet böcker, oftast självtryck, eftersom det inte finns tillräckligt många förlag eller redaktörer. Bokmarknaden är inte jättestor eftersom det fortfarande finns många som inte kan läsa och skriva i landet, och även för att böcker kostar mycket pengar i förhållande till vad majoriteten har för inkomster. Likväl är biblioteken välbesökta och på Ouagadougous internationella bokmessa (la Foire Internationale du Livre de Ouagadougou – FILO), kommer många unga människor fram till oss författare, för att säga hur mycket de uppskattar våra böcker men att de tyvärr inte kan köpa dem. Det finns också ett antal journalister och litteraturkritiker som uppmärksammar eller recenserar nyutgivna böcker, i tidningar och i radio.

Att ge plats för skrivandet är viktigt för Monique Ilboudo, berättar hon slutligen. – Skrivandet spelar stor roll i mitt liv. För det första har det en terapeutisk roll.

Jag brukar säga att så fort jag sätter ord på mina orosmoment, mår jag genast bättre. Skrivandet är som en ventil för mig. Det är därför jag skiljer mellan själva skrivandet och att sedan publicera vad jag skrivit. När något jag skrivit väl har publicerats, känner jag mig glad för att mina ord kan beröra andra människor och kan sätta ord på känslor för dem eller hjälpa dem att komma över svåra stunder.

Och vad det gäller framtiden för mänskliga rättigheter för kvinnor och för alla, under de svåra omständigheter som råder i landet just nu, försöker hon ändå att vara hoppfull.

– Jag har samma hopp som miljontals burkinier; att vi snabbt återfinner en väg till fred och säkerhet eftersom utan det, finns ingen utveckling. ★

KAROLINA JEPSON
Frilansjournalist och redaktör för BurkinaKontakt

Svenska, burkinska och maliska forskare i samband med jubiléet: Sten Hagberg, Amado Kaboré, Adjara Konkobo, Jocelyne Vokouma, Baba Coulibaly, Edwige Sankara, Bintou Koné och Eulalie Zongo. Selfie av Sten Hagberg.

JUBILEUMSWORKSHOP

I OUAGADOUGOU I JUNI 2022

STEN HAGBERG

Torsdagen den 23 juni 2022 – med ett års försening på grund av pandemin – firade Institut des Sciences des Sociétés och Institutionen för kulturanthropologi och etnologi – och sedan 2011 även Forum för Afrikastudier som är ett centrum inom institutionen vid Uppsala universitet – sitt

25-åriga forskningssamarbete. Firandet var en workshop på temat *Le Burkina Faso vu par le bas: Atelier sur la recherche engagée et les défis de société* ("Burkina Faso sett underifrån: workshop om engagerad forskning och samhällsutmaningar"). Workshopen var också en avslutning på det Sida-finansierade projektet *Burkina Faso seen from Below* 2018-2022.

Jubileumsworkshopen öppnades av generaldirektören för Centre National de la Recherche Scientifique et Technologique (CNRST), Dr. Maxime Drabo, följt av ett tal av Dr. Susanne Alldén, biståndschef vid svenska ambassaden i Burkina Faso. Prof. Sten Hagberg, som varit drivande i samarbetet under ett kvarts sekel, höll en föreläsning om forskning, engagemang och medborgarskap. Han berättade om hur samarbetet tog sin början i mitten av

1990-talet inom ett skogsforskningsprogram och sedan en workshop om gränser mellan Ghana och Burkina Faso. Samarbetet, berättade Hagberg, har hela tiden handlat om grundläggande akademiskt utbyte snarare. Specifika projekt har förstås varit viktiga, men grunden är och förblir akademisk. Den senaste utvecklingen av forskningssamarbetet har lett till skapandet av ett transnationellt forskningslabb mellan burkinska, maliska och svenska forskare, Laboratoire d'Anthropologie Comparative, Engagée et Transnationale (LACET, www.lacet.org)

Efter föreläsningen följde presentationer av några av de forskare (prof. Ludovic Kibora, Dr. Siaka Gnessi, Adjara Konkobo, Dr. Amado Kaboré, Pascaline Kaboré och Eulalie Zongo) som deltagit i genomförandet av

Invigningen av jubileumsworkshopen: Sten Hagberg, Maxime Drabo, Ludovic Kibora och Susanne Alldén. Foto: Bintou Koné.

"...MÅNGA BETONADE VIKTEN AV ATT DEN SVENSKA AMBASSADEN STÖDDE ENGAGERAD FORSKNING SOM BÅDE KAN STÄRKA AMBASSADEN OCH BISTÅNDET I STORT, SAMTIDIGT SOM SAMARBETEN MELLAN SVENSKA OCH BURKINSKA UNIVERSITET KAN SÄTTA SÖKLJUSET PÅ VIKTIGA SAMHÄLLSUTMANINGAR."

Biståndschef Susanne Alldén lyssnar på när Ludovic Kibora hälsar välkommen. Foto: Sten Hagberg.

de tre kollektiva studierna: sociopolitiska förändringar, säkerhet underifrån och kvinnligt ledarskap. Två andra liknande studier presenterades också kring temat medborgarperspektiv: 2020-krisen i Mali (LACET-kollegerna Dr. Baba Coulibaly och Bintou Koné) och COVID-19 pandemins effekter på vanliga människor i Bobo-Dioulasso (prof. Patrice Toé).

Workshopen stimulerade många frågor och mycket diskussion. Genomgående var att många betonade vikten av att den svenska ambassaden stödde engagerad forskning som både kan stärka ambassaden och biståndet i stort, samtidigt som samarbeten mellan svenska och burkinska universitet kan sätta sökljuset på viktiga samhällsutmaningar. ★

Sten Hagberg och Ludovic Kibora vid invigningen. Foto: Bintou Koné.

Familjefoto på Burkina-dagen: Göran Björkdahl, Hans Eriksson, Kétokata Roselyne Estelle Kambou Sanou, Birgitta Amoroso, Seydou Richard Traoré, Else Trærup, Eva Traoré Dahlberg och Minata Dao Hagberg.

"MÅNGA KONTAKTER HAR SKAPATS UNDER ÅREN"

- EVA TRAORÉ DAHLBERG BERÄTTAR OM BURKINA FASO-DAGEN PÅ ÖLAND

TEXT: KAROLINA JEPSSON

Den årligt återkommande Burkina Faso-dagen hölls den 29 juli på Ölands folkhögskola i Färjestaden. Några av gästerna var Charge d'Affaires Madame Kambou från Burkina Fasos ambassad i Köpenhamn och Susanne Alldén, biståndschef i Ouagadougou.

På årets program var både film, musik och samtal. Eva Traoré Dahlberg arrangerar dagen genom Burkinas Vänner Öland/Kalmar och är positiv till alla möten. Dagen inleddes med att hon själv hälsade välkommen och därefter presenterade chargé d'affaires Mme Kambou hur läget är just nu i Burkina Faso.

- Det var inte helt lätt för Madame Kambou att gå in på de olika säkerhetsfrågorna, men hon berörde frågorna så mycket hon kunde och nämnde bl.a. att Wagnergruppen inte fanns i Burkina Faso, säger Eva Traoré Dahlberg på telefon från Ölands skogar när jag når henne.

En programpunkt var en film med efterföljande diskussion, från ett Sida-finansierat skogsprojekt för att minska ökenspridningen under 1980-talet, från regionen runt Koudougou. Eva tillsammans med Assambus-medlemmarna Göran Björkdahl, Hans Eriksson och Eva G-dotter Jansson var de första biträdande experterna som anställdes i projektet, för 40 år sedan!

- Det var jättekul att Göran visade en film från Koudougou-projektets början. Då var jag s.k. koordinator medan Göran var tekniker som jägmästare, Eva Jansson arbetade med förbättrade spisar och Hans var anställd på UNSO United Nations Sahelian Office, tillsammans med Jöran Fries som var

expert där. Projektet handlar om förbättrade spisar, plantskolor och naturskyddade skogar. Mycket förändrades genom projektet. Från att området mestadels haft exotiska trädslag, planterades mer användbara träd som eucalyptus, berättar hon och fortsätter:

- Vi diskuterade efter filmvisningen om skillnaderna från idag. Det var otroligt hur fritt man kunde röra sig. Detta var ju under Sankara-tiden. Filmen spelades bland annat in under en miljödag och vi såg så många hoppfulla människor. Vi pratade om vad vi lämnade för spår. Tillsammans med befolkningen hade vi kommit fram till många kunskaper - genom vissa metoder. Man kan fortfarande se den naturskyddade skogen, Tiogo, då man flyger över Koudougou.

Susanne Alldén, som fram till slutet av sommaren var biståndschef för Sveriges utvecklingsarbete med Burkina Faso, var också på plats i Färjestaden.

- Susanne gjorde en väldigt fin redogörelse över vad som låg på bordet inom

"OM JAG SER TILLBAKA GENOM ÅREN SÅ ÄR DET VÄLDIGT MÅNGA KONTAKTER SOM HAR SKAPATS UNDER DEN HÄR ÅTERKOMMANDE DAGEN. SÅ VI VET FAKTISKT UNGEFÄR VILKA SOM ÄR ENGAGERADE I BURKINA I SVERIGE. VI HOPPAS PÅ FLER DELTAGARE FRÅN ASSAMBUS TILL NÄSTA ÅR!"

utvecklingsarbetet. De kämpar för att både ambassaden och biståndet ska få vara kvar i Burkina. Mycket av biståndet har ju kanaliserats genom stora internationella organisationer, men mycket har också skett i samarbete med lokala NGO:s.

Utöver detta berättade Göran Björkdahl om Sydafrikaspåret i utredningen om mordet på Olof Palme.

- Det kan tyckas långt ifrån temat, men vårt samarbete med Burkina Faso började under den tid som Olof Palme var statsminister.

Richard Traoré föreläser med Eva Traoré Dahlberg och chargé d'affaires Kétokata Roselyne Estelle Kambou-Sanou vid podiet.

Eva är nöjd med dagen, som lockade ett 60-tal personer. Bland dessa fanns många eldsjälar, såsom Lennart Karlsson från Yennenga progress, Birgitta Amoroso, som byggt upp apotek och medicinska trädgårdar, samt Else Kragholm, med vävcentret utanför Koudougou.. Eventuellt blir nästa års arrangemang istället på försommaren, då det är lättare med övernatningar på en turiststuga, som Öland.

- Om jag ser tillbaka genom åren så är det

väldigt många kontakter som har skapats under den här återkommande dagen. Så vi vet faktiskt ungefär vilka som är engagerade i Burkina i Sverige. Vi hoppas på fler deltagare från Assambus till nästa år! Det var också flera från Danmark som kom och uppskattade nätverkanter.

- Nästa år hoppas vi på ännu större uppslutning! avslutar hon.

RAPPORT FRÅN ASSAMBUS ÅRSMÖTE 2023

MARIA KÖHLER

ASSAMBUS årsmöte hölls lördagen den 15 april, 2023 på Kungsgatan 37 i Stockholm. Några medlemmar deltog även på zoom. Totalt närvarade 21 medlemmar. Mötet gav styrelsen ansvarsfrihet och styrelsen omvaldes. Medlemsavgiften som höjdes till 250 kr och 200 för studerande, arbetslösa och pensionärer kvarstår. Då medlemsavgifterna trots höjningen inte täcker utgifterna för tidningen BurkinaKontakt fick styrelsen i uppdrag att undersöka hur vi på sikt kan

öka intäkterna.

Hälsningar till årsmötet framfördes från: – Eric Zongo, président för vår systerorganisation ASSAMBUS i Burkina Faso, som också har skickat förslag på en gemensam logga.

– Christina Stenhaga och K-O Pettersson som stöttar skolan i Ouffre i Ouahigouya området där säkerhetssituationen är mycket besvärlig, men där skolan har kunnat öppna igen.

– Mahomeyd Ouedraogo från Africa Flash i Ystad/Malmö om planerna för en Burkinahelg i december i Ystad.

Mötet avslutades och inbjöd till en fortsatt presentation om situationen i Burkina Faso av Ludovic Kibora, Institut des Sciences des Sociétés, Burkina Faso och Sten Hagberg, Uppsala Universitet.

Se www.assambus.se för mer info.

Fotona togs när den burkinska nationella innebandyorganisationen ABF delade ut utrustning - klubbor, hjälmar, målvaktsbyxor, tröjor - och även livsmedel till klubben i Fada i våras.

Bilderna är från en innebandyturnering i Ouagadougou i maj 2023.

"DET ÄR FULL SVING PÅ INNEBANDYN!"

TEXT: KAROLINA JEPPSON OCH GÖRAN BJÖRKDAHL
FOTO: GÖRAN BJÖRKDAHL / PRIVATA

Vad har hänt på innebandy-planerna i Burkina sedan senaste rapporten i BurkinaKontakt för två år sedan? Mycket visar det sig, när BurkinaKontakt ställer frågor till engagerade Göran Björkdahl:

- En sammanhållande organisation med 14 aktiva klubbar har bildats.

Rasmata Daramkoum, till höger, grundare av innebandyklubben i Fada, tillsammans med ordföranden i ABF, Ali Bachanon.

och som inte handlar om vare sig att vinna till varje pris eller tjäna pengar. På så vis har vi gått tillbaka till innebandyns rötter för det var ju så det började också i Sverige på 1970-talet - som en skolaktivitet för att lära barnen samarbeta och respektera varandra.

Inte minst flickor uppskattar innebandyn eftersom den inte är lika "tuff" som fotboll, basket och handboll utan mer välkomnande och inkluderande. Så det är full sving på innebandyn!, berättar Göran.

Så vad har då hänt sedan 2021?

- Det viktigaste är nog att paraplyorganisationen *Association Burkindi de Floorball* (ABF) bildades. Den startades av några unga innebandyspelare som inte gillade att en grupp utomstående gymnastiklärare forcerat sig in som ledare för innebandyn. Så spelarna i sju klubbar bestämde sig helt enkelt för att starta sin egen nationella förening (ABF) byggd på dels en värdegrund med inkludering, jämställdhet och fairplay, dels demokratiska metoder. Jag tyckte att initiativet var jättebra så jag gör mitt bästa för att stötta ABF.

- Idag är det 14 aktiva klubbar i ABF på sju olika platser i landet och antalet spelare ca 1200, varav runt 30% är flickor. ABF ordnar vänskapsmatcher, turneringar och ett årligt nationellt mästerskap. Dessutom görs också andra aktiviteter utanför planen för att stärka

sammanhållningen, främja goda värderingar, lära sig viktiga saker om ekologi, jämställdhet och föreningsverksamhet.

Är intresset alltså fortfarande lika stort? Skiljer det sig åt mellan tjejer och killar för i vilken ålder de brukar börja med innebandy respektive sluta?

- Intresset för innebandy växer och likaså antalet klubbar och spelare. Pojkar hakar alltid på direkt och tycker det är kul med en ny sport, de är verkligen inte nödbedda. För flickor är det inte lika lätt att få föräldrarnas tillstånd att spela innebandy, dels för att flickor inte tillåts röra sig lika fritt, dels för att de förväntas lägga mer tid än pojkar på tvätt, matlagning, barnpassning med mera i hemmet. Så flickorna behöver ofta stöd från innebandyledare i form av samtal med föräldrarna för att få spela.

- Ålder att börja med innebandy varierar med allt från åtta år till ca 25 år. Lättast är att få pojkar upp till ca 15 år och som bor i kvarteret att komma till träningar och matcher. Vid en lite högre ålder tar studierna (eller jobbet) mer tid och ibland flyttar också spelarna till annan ort. En del flickor har gift sig tidigt och bör då lägga all tid på hemmet. I åldrarna över 20 år är det framför allt de riktigt inbitna som spelar – och så är det väl också i Sverige?

- De spelare som för en månad sedan togs ut i landslagstrupperna är mellan 15 och 23 år för tjejerna i damlaget och mellan 17 och 25 år för killarna i herrlaget.

Vad är din nuvarande roll för innebandyn i Burkina?

- Om innebandyn ska ha en chans att överleva som nationell sport så måste förstas ledarna vara inhemska och finansieringen långsiktig. Därför har jag successivt dragit mig tillbaka så mycket som möjligt och numera sköts träningar och vänskapsmatcher helt av burkinska ledare, det vill säga av de mer mogna spelarna. I min tillbakadragna roll bidrar jag dels med mindre finansiering vid turneringar och mästerskap, dels nätverksbyggande gentemot klubbar i Europa (mest Sverige) och andra organisationer.

- ABF planerar att delta i Afrika-cupen i Abidjan, Elfenbenskusten, 14-17 september och för att skramla pengar så gjorde jag en s.k.

crowd-funding på Facebook. Totalkostnaden per lag kommer att hamna på ca 60.000 kr för 10 spelare och en ledare och hittills har jag fått ihop 56.000 kr, alltså knappt hälften.

- På många sätt spelas innebandy i uppför-backe i Burkina Faso då utmaningarna förstas är många i form av planer bestående av skrovlig betong eller packad jord, brist på utrustning och otillräcklig finansiering. Vad gäller finansieringen har vi dock visst hopp i och med att ECOWAS – Västafrikas EU (eller snarare EG) – tycker innebandyns "socio-edukativa" profil är intressant och därför lovat stöd under åren 2022-2025. Emellertid vet ABF ännu inte om det blir något bidrag under 2023 och i så fall hur mycket... Genom mina kontakter med klubbar i Sverige och Tyskland samt inneban-

Bilderna med skog visar på landslagens konditionsträning i Bangr Weogo.

Flera av bilderna är från en innebandyturnering i maj 2023. Göran Björkdahl syns på fotot högst upp i mitten.

dyförbund har vi varje år fått klubbort, hjälmar, målvaktskläder och t.o.m. tre sarger.

Du är baserad i Ouagadougou. Hur stor del av din vardag ägnar du åt innebandyn?

- För några år sedan lade jag massor med tid på innebandyn såväl som organisatör/ledare som spelare men idag tar det faktiskt inte speciellt mycket tid. De burkinska ungdomarna sköter ruljangsen med träningar mm. Självt bytte jag i våras innebandyklubban mot golf-dito. Dock hann jag med att först bli nationell mästare med min klubb Zogona! Annars jobbar jag lite drygt halvtid som konsult inom miljöområdet.

Har oroligheterna i landet påverkat innebandyn på något sätt?

- Inte direkt, eftersom vardagen i Ouagadougou, Koudougou med närliggande samhällen besynnerligt nog inte förändrats så mycket. Det känns ju helt överkligt när man vet att det bara är två-tre timmars bilkörning norrut eller österut finns ett par miljoner internflyktingar. Den mest påtagliga konsekvensen av oroligheterna för innebandyn i sig, består dels av att klubben i Pabré (strax norr om Ouaga) integrerat flyktingar i klubben och att en ny klubb startats i Fada Ngourma med fokus på flyktingbarn. Och dels av att två av flickorna i klubben i Zogona och en flicka i Nakamtenga

tagit värvning i armén.

- Klubben i Fada – eller rättare sagt dess grundare Rasmata Daramkoum - förtjänar att uppmärksammas. Rasmata bodde tidigare i Dassasgho i Ouaga alldeles intill den innebandyplan vi byggde 2019. Hon var superengagerad som spelare och även som ledare för de allra yngsta (ca åtta-tretton år). Plötsligt under år 2021 fick vi veta att hon gift sig och flyttat till sin make i Fada. I följde hon tvillingar men det har inte hindrat henne att starta en ny klubb med målet att integrera internflyktingar i den lokala miljön. Klubben grundades i våras och har seniorlag (dam och herr) och knattelag (flickor och pojkar). Minst

sagt imponerande! Heja Rasmata!!!

Hur går det med samarbetet med den svenska systerföreningen?

- Den svenska systerföreningen Floorball Education Africa (FEA) har gjort berömvärda punktsatser med att mobilisera finansiering och utrustning men har för närvarande ingen aktiv verksamhet. Dock vet jag att både Linn och Ebba som varit drivande, stöttar oss moraliskt.

Vad för spännande saker kommer att ske härnäst?

- På kort sikt är det förstas Afrika-cupen! Det

blir en fantastisk upplevelse för ungdomarna att resa de 130 mil till Abidjan, uppleva ett nytt land, representera Burkina Faso och lära känna spelare från länder som Kenya, Kamerun och Marocko! Många hjärtan kommer att bulsa extra när spelarna står där i Abidjans nationella inomhusstadion före första matchen, hör nationalsången spelas och håller högerhanden över bröstet! Det blir mäktigt! Ett minne för livet.

Välkommen till vår temadag / Welcome to Our Thematic Day

Västafrika i Sverige, Sverige i Västafrika **West Africa in Sweden, Sweden in West Africa**

Dag & Tid: Lördagen den 30 september, 13.00-17.00

Plats: Humanistiska teatern, Campus Engelska Parken,
Thunbergsvägen 3C, Uppsala

Språk: Svenska, engelska (och franska) – översättningar!

13.00 *Inledning – Swedish West African Chamber of Commerce and Culture*
Sten Hagberg

13.15 *Demokratins framtid? – militärstyre och medborgarperspektiv i Sahel*
Sten Hagberg & Gabriella Körling

14.00 *Grioter i samtiden – berättandets kraft i västafrikansk film och litteratur*
Karolina Jeppson & Dani Kouyaté

14.45 Fika

15.15 *Att driva företag med Västafrika – en första kartläggning*
Evado Arfs

15.45 *Diaspora och föreningsliv – Nigeria och Burkina Faso*
Ernest Ngadiuba & Mao Zybamba

16.30 *Diskussion – Hur går vi vidare? Vad kan vi göra? Och med vem?*

17.00 *Avslutning*

Swedish West African Chamber of Commerce and Culture: www.swacc.net

Forum för Afrikastudier vid Uppsala universitet: www.afrikastudier.uu.se

NYSTART FÖR VÄSTAFRIKAKAMMAREN SWACC

Den västafrikanska handels- och kulturkammaren i Sverige – eller Swedish West African Chamber of Commerce and Culture (SWACC) grundades för 10 år sedan. Kammaren (eller SWACC) ska verka för god samverkan mellan aktörer inom näringsliv och kultur och sträva efter ett rikt och mångfacetterat utbyte mellan Sverige och Västafrika. Nyckelord är gynnsamma företagsklimat, bärkraftiga handelsrelationer, positivt kulturutbyte och samarbetsinitiativ. Under senare år har SWACC fört en något undanskymd

tillvaro. Nu ska det bli ändring på det.

I maj 2023 beslutade nämligen en handfull kvarvarande medlemmar att driva SWACC vidare. I den tid av kriser, osäkerhet och politisk turbulens som de västafrikanska länderna går igenom är det viktigare än någonsin att SWACC finns som mötesplats och kunskapsresurs i Sverige. Ny ordförande är Sten Hagberg. I styrelsen ingår också Karolina Jeppson.

Lördagen den 30 september 2023 anordnar SWACC en temadag i samarbete med Forum

för Afrikastudier vid Uppsala universitet. Det blir samtal om säkerhet, demokrati och vanliga människors liv i krisens Sahel, presentationer om afrikansk litteratur och berättande, om hur det är att driva företag med Västafrika samt om diaspora och föreningsliv.

Kommande evenemang kommer att ta upp svårigheterna med finansiella banktransaktioner med Västafrika och att anordna ambassadörluncher för medlemmarna. Mer info: <https://www.swacc.net/>